

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گنج دانش

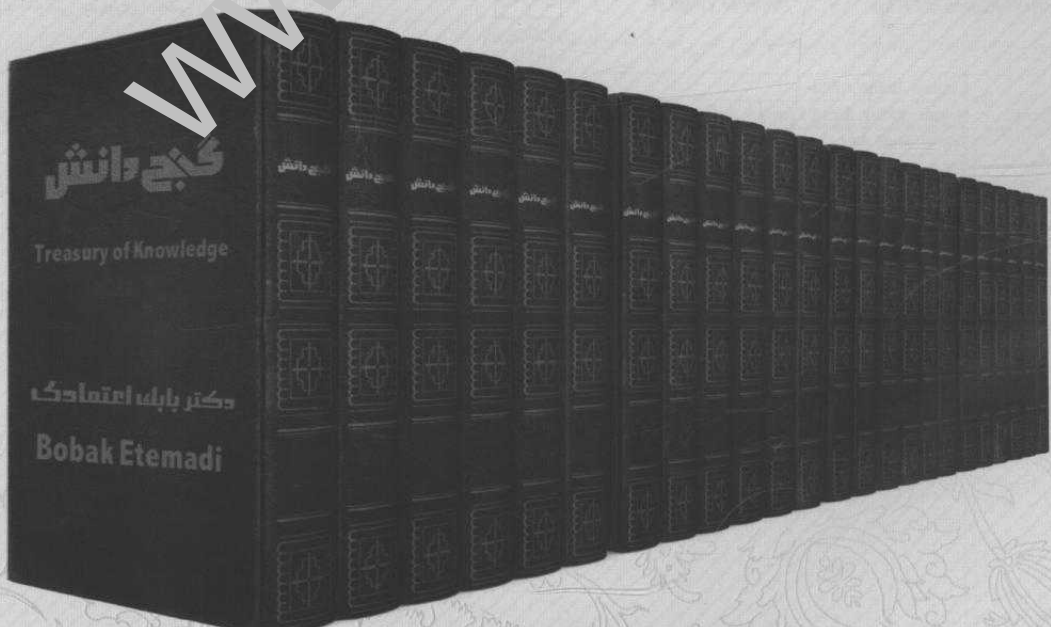
تاریخ

دکتر بابک اعتمادی

Treasury of Knowledge

History

Bobak Etemadi

انتشارات باغ فکر

Treasury of Knowledge

باغ دانش

History

تاریخ

Author : Bobak Etemadi

Editor | Mitra Etemadi

This work is first published in Tehran, Iran in 2018 by Bagh Fekr Publication

No.21 Behesht Ayeen Alley, 12 Farvardin St., Enghelab Ave.

Tel: +98(0)2166489252, +98(0)2166489255

Bobak Etemadi asserts his moral right to be identified as the author of this work.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the author. Printed and bound in Tehran, Iran

- We welcome your comments and suggestions about this work.
- See other works of this author at the back of the book

• ISBN: 978-600-99736-0-6

• Price: 370000 IRR

نویسنده : بابک اعتمادی

ویراستار
طراحان گرافیک
طرح‌بندی
اصلاح تصاویر
حروف‌چین
طراح جلد
ناظر چاپ
مشاور
دیگر همکاران
چاپ اول
شمارگان
چاپ
لیتوگرافی
صحافی
قیمت
ناشر
دفتر نشر
شابک

میترا اعتمادی
مهدی فیروزخانی، راضیه تاجی‌زادگان، یاشار لطیف‌پور،
مرضیه تاجی‌زادگان، سید مهدی نوابی قوام‌آبادی
خداداد رضوانی، جاوید محسن زاده، احمدرضا بهمنی
هرمز کاکازاده، منوچهر امینی، زهرا هوشیار، احسان آبیننه
امید محمدزاده، اشکان حیدر نیا، علیرضا بهمنی اصل
سعید دین‌پناه
مهدی فیروزخانی
عبدالله مودنی
علی غفاری، عشرت گل بازی، کلاسه‌س نونه‌ماخر
بهار ۱۳۹۷
۳۰۰ جلد
سیمرغ
سیمرغ
راد
۶۵۰۰۰ تومان
انتشارات باغ فکر
خیابان انقلاب-خیابان ۱۲ فروردین-کوچه بهشت آیین
تلفن: ۶۶۴۸۹۲۵۵ - ۶۶۴۸۹۲۵۲
۹۷۸-۶۰۰-۹۹۷۳۶-۰-۶

این اثر، مشمول قانون حمایت حقوق مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است.
تکثیر تمام و یا قسمتی از این اثر به هر شکل ممنوع می‌باشد و پیگرد قانونی دارد.

CIP (Cataloging in Publication)

National Library and Archives of I.R Iran

www.nla.ir

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

فیفا (فهرست نویسی پیش از انتشار)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

Main Entry	: Etemadi, Bobak, 196-
Title Proper and Creator	: History / Writer: Bobak Etemadi Editor: Mitra Etemadi.
Published	: Tehran: Bagh Fekr P., 1398, 16.
Physical Description	: 216 P.: illustrated(in color); 22x29 cm.
Monographic Series	: Treasury of Knowledge
ISBN	: 978-600-99736-0-6
Cataloging Source	: FIPA (:National Library of Iran's CIP)
Subject	: Encyclopedias and dictionaries for children and young adults
Subject	: General knowledge -- Children's and young adult literature
Subject	: History -- Children's and young adult literature
Added Entry	: Etemadi, Mitra, 1988- --Editor
National Bibliographic Agency Control Number	: 4115739

سرشناسه	: اعتمادی، بابک، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	: گنج دانش تاریخ؛ ویراستار میترا اعتمادی.
مشخصات نشر	: تهران : باغ فکر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۶ ص.: ۲۲ x ۲۹ م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۱۵۲-۴۳۵-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیپای مختصر
یادداشت	: فهرست‌نویسی کامل این اثر در نشانی: http://opac.nla.ir قابل دسترسی است
شناسه افزوده	: اعتمادی، میترا، ۱۳۶۶ - ویراستار
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۱۵۷۳۹

دباجه نویسنده |

دانشنامه و پیشینه آن

دانشنامه یا دائرةالمعارف یک کتاب مرجع است که دانستنی‌ها و مفاهیم یک یا چند رشته از دانش‌های بشری را در خود دارد و به عبارتی مجموعه‌ای از دانش‌هاست و تنظیم آن معمولاً الفبایی و یا موضوعی-الفبایی است. هدف دائرةالمعارف‌های عمومی، همه‌فهم کردن دانش در مقوله‌های مختلف است.

تفاوت دانشنامه با لغت آنکه، یا یکشنری در این است که مداخل لغتنامه تنها از لحاظ زبانی مورد بررسی قرار می‌گیرند و از لحاظ مفهوم، تلفظ، کاربرد، ریشه و غیره معرفی می‌شوند؛ درحالی‌که در یک دانشنامه توضیحات چندپاراگرافی و یا حتی چندصفحه‌ای در مورد یک مدخل داده می‌شود.

دائرةالمعارف نویسی پیشینه‌ای بسیار طولانی دارد. بسیاری نقش مشرق زمین را در این زمینه طولانی‌تر از غرب می‌دانند و بسیاری نیز ارسطو را نخستین می‌دانند که اقدام به گردآوری مجموعه اطلاعات دانش بشری کرده است.

از گردایه‌های نوشتاری معروف جهان می‌توان دانشنامه چینی دریای ژاد، دانشنامه بزرگ شوروی، دائرةالمعارف عربی عیون الاخبار، دانشنامه دینکرت به زبان پهلوی، دائرةالمعارف فارسی جامع‌العلوم، دانشنامه‌های بریتانیکا به زبان انگلیسی و لاروس (فرهنگنامه بزرگ فرانسه) را نام برد.

پس از انقلاب اسلامی با توجه به پیشینه درخشان و گوناگون و تمدن ایران و اسلام و با توجه به ناکافی بودن دائرةالمعارف‌های موجود و ضرورت زمانی و همچنین نیاز به تلاش برای شناساندن این فرهنگ عظیم به پویندگان علم و معرفت، به‌ویژه جوانان، ضرورت تدوین و تألیف فرهنگنامه‌هایی با ابعاد و ضوابط دقیق علمی بیش از پیش احساس می‌شود.

معرفی مجموعه

مجموعه گنج دانش حاصل سال‌ها تلاش و تحقیق شبانه‌روزی در دهان‌هاست. این مجموعه ۴۰ جلدی مختص کودکان و نوجوانان حاصل کار است. شاید بتوان بدون اغراق گفت که تولید این سری از فرهنگنامه‌ها برای اولین بار به این وسعت و در این حیطه موضوعی وسیع در ایران اتفاق افتاده است. استقبال و اعتماد دانش‌پژوهان و علاقه‌مندان از مجلدات اولیه گنج دانش، ما را بر آن داشت تا با تجربه‌ای به ۱۶ ساله همراه تلاش و پشتکار ما شده است. سلسله دانشنامه‌هایی را تحت همان عنوان منتشر کنیم.

هرچند تعداد زیادی کتاب با هدف تهیه متون آموزشی برای نوجوانان در گذشته هم به دست رسیده است؛ تفاوت این سری از کتب با دیگر مجموعه‌ها در این است که مطالب علمی این مجموعه متناسب با نیازهای دانش‌آموزان ایرانی تدوین شده است و با تلاش وافر به صورت کاملاً بومی تبدیل شده است.

تنها با ورق زدن چند صفحه اول از هر مجلد خواهید دانست که با مجموعه‌ای بسیار متفاوت با آنچه تا به امروز به‌عنوان دانشنامه دیده‌اید روبرو هستید. برنامه‌ریزی صحیح مراحل پژوهشگری و مقاله‌نویسی در ابعاد محتوایی، ساختاری و نگارشی، برنامه‌ریزی همه‌جانبه در خصوص اصلاح زیرساخت‌های آموزشی، این اثر را از آثار مشابه خود متمایز می‌سازد. ارائه مطالب به‌صورت کوتاه و خواندنی و توضیح آن در حد ضرورت است و از حاشیه‌روی پرهیز شده است و این مهم به‌گونه‌ای است که تبیین مطالب به حدی باشد که مقصود برای خواننده روشن شده و در عین حال این خلاصه‌گویی منجر به ابهام و ابهام نشود.

هدف اصلی مجموعه کتاب‌های «گنج دانش» در این بوده که مرجعی موثق و در برگیرنده عناوین پایه باشد. فصل‌ها و مداخلی گوناگون همچون علم و تکنولوژی، زندگی ماقبل تاریخ، عناصر تشکیل دهنده جهان، گرما، بازیافت، رادیواکتیویته، زندگی‌نامه شخصیت‌های مشهور، موجودات زنده تک‌سلولی، صدا، واقعه ۱۱ سپتامبر، هنر، تجارت، جغرافیا، تاریخ، ادبیات، فلسفه، مذهب، سیاست، فرهنگ، علوم، ورزش و ابزارآلات موسیقی و غیره به همراه مجموعه‌ها، فهرست‌ها، نمودارها، نقشه‌ها، پرچم‌ها، توالی حقایق و ترتیب رخداد زمانی در کنار تصاویری با گرافیک ابداعی به خواننده هدیه می‌شود.

حتی در عصر اینترنت یک مجموعه دایره المعارف کاغذی، شأن و عمق بیشتری به کتابخانه شما می‌دهد، در نتیجه حس اقبال بیشتری در کار با کتب غیر دیجیتال به دست می‌آورید. ورق زدن کتاب، جذابیت منحصر به فردی دارد و شما کتاب را به تمامیت آن حس می‌کنید. جستجو در آن، چشم را همانند جستجو در صفحه مانیتور خسته نمی‌کند. همچنین شما در هنگام جستجوی کلمات در یک کتاب کاغذی، اطلاعات دیگری نیز به چشم‌تان می‌آید که باعث یادگیری مضاعفتان خواهد شد و روزه‌های جدیدی را برایتان باز می‌کند.

هنروری چاپ نفیس این کتاب‌ها بر روی صفحات گلاسه و جلد سخت، این مجموعه را به صورت یک شیء با ارزش جهت هدیه، نگهداری و یا افزودن به گنجینه کتابخانه منزل مناسب کرده و اعتبار غیرقابل تردیدی به آن می‌دهد و در حقیقت یک سرمایه‌گذاری است که نسل‌ها ادامه پیدا خواهد کرد.

روش کار

روش تهیه این مجموعه، بن گونه بوده است که در ابتدا گروه‌های مشخصی از مطالب در زمینه‌های گوناگون علاوه بر اینترنت با استفاده از کتاب‌های مرجع و نشریات معتبری که در کتابخانه‌ها نگهداری می‌شوند، انتخاب و طبقه‌بندی شدند. این داده‌ها با مراجعه به هزاران منبع مرجع جمع‌آوری و سپس صحت نقل مطالب و برداشت از مأخذ و ارجاعات دقیقاً بررسی شده است. در همین راستا، بهره‌گیری از سوابق روش‌های مارگیری به منظور تکمیل اطلاعات غیر موجود یا متناقض از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد.

سپس صبورانه عناوین روز مرتبط با آن ماه‌ها - ابتکاری انتخاب گردید و پاراگراف‌های کوتاهی در مورد هر موضوع از منابع گوناگون تحقیق، گردآوری و ترجمه شد؛ بدین گونه در ابتدا تعریفی از موضوع به صورت مختصر ارائه می‌دهند سپس کاربرد و بسط آن موضوع با اتکا به کار دانشمندان ایرانی و گاه ارباب آن با موضوعات دیگر ذکر شده است.

دشواری گردآوری مطالب تنها در دقت نظر لازم برای تدوین آن‌ها خلاصه نمی‌شد، بلکه نیاز بود تا حد امکان اطلاعات گردآوری شده جذاب، کوتاه و خواندنی باشند و تلاش این‌جانب بر آن بوده است که اطلاعات ارائه‌شده درباره ایران در تمامی زمینه‌ها بکر و تازه باشند.

فکر تألیف دایره‌المعارف برای خوانندگان کودک، نوجوان و جوان فکر تازه‌ای نیست. چنین کتاب‌هایی در جهان پیشینه‌ای طولانی دارند؛ اما این کار در ایران سابقه چندانی ندارد و در برخی دانشنامه‌های قدیمی تهیه‌شده در کشور برای سنین پایین هیچ‌یک از اصول و معیارهای دایره‌المعارف‌نویسی، به‌ویژه معیارهای خاص دایره‌المعارف کودکان، رعایت نشده است. این رویداد، نیاز به نگارش کتابی را می‌رساند که به مسائل این سنین حساس پاسخ دهد؛ بنابراین مجموعه گنج دانش خطمشی ویژه‌ای دارد و اهداف خود را در این زمینه پی می‌گیرد.

هرچند در گذشته فرهنگنامه‌ها به نحوی تدوین می‌شدند که نوجوانان قادر به استفاده از آن‌ها نبودند اما امروزه فرهنگنامه‌های مربوط به نوجوانان بخش بزرگی از بازار کتاب را به خود اختصاص داده است. یکی از علل استقبال از چاپ این کتب جای خالی چنین کتاب‌هایی در بازار کتاب ایران است. این فرهنگنامه‌ها در صورتی که به‌درستی تدوین‌شده باشند قادر به راهنمایی کودک در یافتن راه صحیح به‌سوی آینده او هستند.

هر کودک نیازمند کتابی پاسخگو به علائق خود و همچنین سؤالاتی که ذهنش را مشغول کرده است، می‌باشد. سؤالاتی همانند این که چگونه چیزی ساخته‌شده، گیاهان چگونه رشد می‌کنند، چرا خورشید می‌درخشد، بدن انسان چگونه کار می‌کند، در گذشته چه اتفاقاتی روی داده است و تفاوت کشورها با یکدیگر چیست، باعث برانگیختن کنج‌آوی خردسالان شده و تنها مرجعی مختص آنان همراه با محتوای مقتضی و مفاهیم قابل‌فهم جوابگو، نیاز است.

این مجموعه به صورت خاص برای کودکان و نوجوانان تهیه و تدوین‌شده است. این مجموعه فرهنگی که بارها و بارها کودکان به آن مراجعه می‌کنند، یک مرجع ضروری برای دانشمندان خردسال ما به‌حساب می‌آید؛ اما مطالب مطرح‌شده در مجموعه به‌گونه‌ای است که حتی بزرگسالان نیز از مطالعه آن لذت خواهند برد و بسیاری از اطلاعات را جالب خواهند یافت.

درواقع دانش‌آوران به مخاطبان اصلی این مجموعه هستند می‌توانند با مطالعه این مجموعه دانش‌آوران با مطالب جدیدی آشنا شوند که این امر در درجه نخست آن‌ها را به یادگیرنده مطالب تحصیلی مربوطه یاری می‌کند؛ دوم آنکه کودکان و نوجوانان با مطالعه این مجموعه به بی‌کرانگی علم پی برده و به تحقیق و تفحص در زمینه‌های گوناگون می‌پردازند؛ سوم آنکه با مطالعه این مجموعه آنان قادر خواهند بود به زمینه‌های مختلف دانش آشنا شوند و بدین‌وسیله استعداد و علاقه خود را در یک رشته خاص نشان دهند و نتیجه آنکه راهی صحیح را برای آینده خود انتخاب نمایند. اگر کودکان طوری مناسب ترغیب شده باشند، این عطش ذهن استدلالی و نکته‌سنج نسبت به دانش باعث یک جریان پایدار درک و کشف می‌شود.

ادبیات مجموعه

زبان به‌کاررفته در نوشته‌ها می‌بایست برای نوجوانان گیرا و درعین‌حال غیرتخصصی باشد؛ در نتیجه ادبیات این مجموعه نسبتاً پایه است، بدین‌گونه که نه فنی است و نه از لحاظ ادبی سنگین. برای رسیدن به این منظور نوشته‌های فارسی به لحاظ زبانی بارها ویرایش و تصحیح‌شده است.

این اثر عمدتاً برای دانش‌آموزان نگارش شده است و تلاش بسیاری صورت گرفته که متن کتاب برای گروه‌های سنی متفاوت قابل‌استفاده باشد و ساختار ساده و به‌روز بودن این مجموعه، آن را یکی از خواندنی‌ترین مراجع زبان فارسی برای دانش‌آموزان و خانواده‌ها می‌سازد. به‌علاوه توضیح زنده متون، شوق یادگیری در کودکان را به وجود می‌آورد.

چرا مصور؟

تصاویر کمک شایانی در انتقال مفاهیم کتاب به نوجوانان می‌کنند؛ بنابراین، تصاویر در سری گنج دانش نقش به سزایی دارند و بنا بر آن دارند که خوانندگان جوان ما مفاهیم را به صورت موجز و شفاف و در عین حال به صورت جذاب همراه با تصاویری گیرا و نمودارهای غنی درک نمایند.

از این رو بخش عظیمی از این مجموعه را عکس‌ها تشکیل می‌دهند. هدف اصلی این مجموعه آن بوده است که نوشته‌ها با به کارگیری آرایش تصاویر، با بهره‌برداری از تکنیک‌ها و مهارت‌های فکری و عملی لازم جهت تصویرگری چیره‌دستانه، قابل فهم و محسوس شوند تا بتوان دانشمندانی کوچک را پرورش داد که امید همه ما در آینده باشند.

از طرفی در تلاش خود برای بومی کردن مجموعه‌های گنج دانش، به روشی نوین از تصاویر مناسب فرهنگ کشور خود استفاده کرده‌ایم. بدان معنا که علاوه بر استفاده از تحقیقات بومی، تصاویر نیز بومی‌سازی شده‌اند.

همگام با مدرسه

امروزه بسیاری از نوجوانان از فرهنگنامه‌ها برای انجام تکالیف مدرسه و انجام تحقیق و تفحص در زمینه دلخواه خود استفاده می‌کنند. به دلیل این که این مجموعه منبع مناسبی برای تحقیق و تکالیف مدرسه علاوه بر افزودن به دانش عمومی کودکان محسوب می‌شود، نحوه تدوین آن کتب به روشی است که نوجوانان می‌توانند با جستجو در مقالاتی که به صورت مستقیم با برنامه درسی مدارس هماهنگ است، موضوعاتی را برای ارائه در سر کلاس به آموزگار خود پیشنهاد دهند و ایده‌های جذاب برای فعالیت‌ها، آزمون‌ها، پروژه‌ها، گزارش‌های مدرسه تولید نمایند. به این طریق دانش آموز می‌تواند به روشی مشارکتی و با علاقه بیشتری به تحصیل ادامه دهد.

این سری فرهنگنامه‌های تصویری عناوین ورزشی، پاپ، مدرسه، همانند زیست‌شناسی، شیمی، فیزیک و علوم اجتماعی را دربر می‌گیرد و جهان علم را به گونه‌ای هیجان‌انگیز، زنده به دانش آموزان معرفی می‌کند.

ترجمه صرف اثرهای خارجی هویت ایرانی ندارد و پاسخگوی نیاز خواننده کودک و نوجوان ایرانی به‌ویژه در دوران تحولات شگرف اجتماعی، علمی و فرهنگی در ایران و جهان نیست. در نتیجه همسنگ کردن آن کتب با نیاز جوانان ایرانی و نیازهای فعلی جامعه علمی ایران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

بومی‌سازی علم به معنای منطبق کردن علوم وارداتی از غرب با بوم، زبان، فرهنگ، تمدن و آیین یک جامعه است. آنچه در رابطه با بسیاری از علوم در جامعه ما و برخی دیگر از جوامع در حال توسعه اتفاق افتاده، واردات صرف و برداشتی مقلدانه از غرب است. برخی از متفکران دنیای عرب از حذف مسلمانان اندیشمند و اختراعات و اکتشافات آن‌ها در تاریخ علم سخن به میان آورده‌اند. سوءتعبیرها و درک‌های نادرست درباره ماهیت اسلام و همین‌طور بی‌اعتنایی به فرهنگ و تمدن اسلامی، یکی از دایره‌المعارف‌ها و کتاب‌هایی که مخاطبان آن‌ها نوجوانان را دانش‌آموزان هستند به‌وضوح دیده می‌شود.

بومی‌سازی این مجموعه بدان معنا است که در خلال توضیح مفاهیم آن به فراخور هر بخش، اطلاعات دربردارنده فرهنگ و دانش ایران باستان، ایران پس از اسلام، ایران معاصر در دل مفاهیم اصلی دانشنامه‌ای به‌صورت هنرمندانه ذکر شده است که این مهم مطالب کتاب را گیراتر می‌سازد.

از حقوق کودکان و نوجوانان ایرانی به شمار می‌آید که درک درست، از تاریخ کشور و اطلاعات بومی آن داشته باشند. ازجمله این اطلاعات بومی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

معرفی دستاوردهای دانشگاه‌های برتر ایران، ذکر توانایی‌های دانشجویان و

پژوهشگران ایرانی، آشنایی با تاریخچه علوم در ایران، کاربردهای بومی علوم در عرصه‌های صنعت و پزشکی، تولیدات داخلی، معرفی انجمن‌ها، پژوهشگاه‌ها، ستادها و سامانه‌های داخل کشور، اطلاعاتی ارزنده از فعالیتهای دانشمندان و فرهیختگان قدیم و معاصر ایران و نقش آنان در توسعه دانش بشری، آینده‌شناسی و آموزشی در کشور و رهنمایی‌های لازم جهت انتخاب رشته، معرفی طبیعت، جغرافیا، گیاهان و جانوران ایران و آگاهی از تنوع زیستی و طبیعی منحصربه‌فرد ایران، مقالاتی در مورد جنبه‌های مختلف تاریخ، فرهنگ، رسوم و اساطیر ایران و اسلام متناسب با هر بخش، ارائه اطلاعات مربوط به اختراعات، اکتشافات و دستاوردهای علمی ایرانیان در تمامی زمینه‌های دانش از زمان باستان تاکنون، گنجینه‌ای برای آشنایی با تنوع زیستی، فرهنگی و علمی ایران زمین، ارائه مفاهیم، اصطلاحات، اعلام و اماکن جغرافیایی جهان اسلام و هزاران مطلب خواندنی و متنوع دیگر درباره ایران و اسلام.

پس از مطالعه این مجموعه به آنچه شکوه و عظمت ایران از دیرباز تاکنون نامیده می‌شود، به نحوی شایسته پی می‌برید. این امکان وجود دارد بسیاری از مطالبی که درباره ایران در این مجموعه می‌خوانید پیش‌تر هرگز نمی‌دانستید. درواقع این امر بر شما آشکار خواهد شد که ایرانیان در بسیاری از اکتشافات و اختراعات طلایه‌دار بوده‌اند و در زمانی بسیار کهن تمدنی درخشان داشته‌اند. آگاهی از برخی مطالب در این زمینه شما را به شگفتی وادار می‌نماید. به‌ویژه مطالبی که به اختراعات ایرانیان باستان بازمی‌گردد. خواندن این مجموعه سبب خواهد شد تا به میراث عظیمی که نیاکانمان برای ما به یادگار گذاشته‌اند با احترام بیشتری بنگریم و از پیشرفت‌های علمی امروزمان نیز آگاه خواهیم شد که امید است انگیزه‌ای شود تا با نیروی بیشتری برای اعتلای میهن خود بکوشیم.

هر شخص با مطالعه تاریخ قادر است، آینده روشن تری برای خود رقم بزند و یا به عبارت دیگر بدون آگاهی از گذشته، ترسیم آینده بسیار دشوار خواهد بود.

این مجلد، از سری مجلدات جامع ۴۰ جلدی گنج دانش یک کتاب منبع تاریخ را با چیدمان الفبایی، جهت سهولت فرآیند جستجو در اختیار خواننده قرار می‌دهد. معادل انگلیسی عناوین اصلی در شروع هر مدخل نیز به منظور فراهم شدن امکان جستجو در منابع دیگر ارائه شده‌اند. این کتاب به صورت کاملاً مصور طراحی شده که درک مطالب را افزایش داده و قوه تخیل را تقویت می‌کند. برخلاف کتب غربی مشابه که نسبت به پیشینه و تاریخ شکوهمند ایران و دوران طلایی اسلام، سوگیرانه رفتار کرده و این موضوعات را بی‌ارزش جلوه می‌دهند، در این کتاب به صورت کاملاً ابتکاری هم در میان مداخل بین‌المللی، تاریخچه‌ای از موارد مذکور ارائه شده، چنانکه بیش از ۱۳۰ مدخل مختص ایران و اسلام ذکر گردیده است.

▀ توضیحی در مورد اعداد

در این مجموعه برای سهولت در خواندن و زیبایی صوری جملات از «ویرگول رو به پایین» به جای ممیز و به منظور جداسازی اعداد از «ویرگول رو به بالا» استفاده شده است. به طور مثال: ۱۶,۵۰۰ (شانزده هزار و پانصد) و ۱۸,۰۹ (هجده و نه صدم)

▀ منابع و مأخذ

فهرست منابع و مأخذ ذکر شده در انتهای این کتب، شامل نام یک سری کتاب لاتین و فارسی و سایت‌های اینترنتی است که از جمله منابع مهم تألیف این مجموعه محسوب می‌شود. این منابع جهت تحقیق و ارجاع دانشجویان نیز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرند.

▀ سخن آخر

در پایان، ضمن تقدیر و تشکر از تلاش و عزیمت‌های در تهیه این مجموعه یاورمان بودند، اذعان می‌دارد، با همه کوشش‌های به عمل آمده، از آنجاکه هیچ نگارشی خالی از نقص نیست، امید است استاد محترم، اندیشمندان و دانشجویان عزیز ما را جهت تکمیل و تنظیم بهینه و مجدد این نوشتار یاری رسانند و نظرهای عالمانه و سنجشگری سازنده را در اختیار ما برسانند. رسیدن به متنی مطلوب و حتی المقدور جامع و کم نقص ابراز نمایند تا اگر حسن ظن دانش پژوهان به این اثر تجدید چاپ آن را اقتضای زمانه و نیازهای بعد به تکمیل و تنقیح آن دست‌زینیم. پیشاپیش از عزیزانی که این موارد را متذکر شده و ما را در بهبود، تکمیل و تصحیح اطلاعات یاری دهند، تشکر می‌نماییم.

امید است این مجموعه بتواند گامی هرچند کوچک در خدمت به جامعه تعلیم و تربیت کشور بردارد.

والسلام

دکتر بابک اعتمادی

فهرست مطالب

عناوین	شماره صفحه	عناوین	شماره صفحه
آب	۱۹	اسماعیل سامانی	۳۴
آپارتاید	۱۹	اسمیت (آدام)	۳۵
آتش	۱۹	اشکانیان	۳۵
آرمان شهر	۲۰	اشک سیزدهم	۳۵
آریایی ها	۲۰	اشک یکم	۳۶
آزادی	۲۰	اصناف	۳۶
آسیا	۲۱	افشاریان	۳۶
آشور	۲۱	افلاطون	۳۷
آشوکا	۲۱	اقتصاد دانش بنیان	۳۷
آفریقا	۲۲	اکبر کبیر	۳۷
آقا محمدخان	۲۲	اکتشاف چینی	۳۸
آگوستوس	۲۲	اکسوم	۳۸
آگوستین قدیس	۲۳	الوار	۳۸
آل جلایر	۲۳	الیزابت یکم	۳۹
آلودگی نفتی	۲۳	امامان شیعه	۳۹
آمریکای میانه	۲۴	امام علی (ع)	۳۹
آهن	۲۴	امپراتور	۴۰
آیین بودائی	۲۴	امپراتور کانگشی	۴۰
آیین جین	۲۵	امپراتوری	۴۰
آیین مانوی	۲۵	امپراتوری آرتک	۴۱
ابراهیم	۲۶	امپراتوری آشور	۴۱
ابن بطوطه	۲۶	امپراتوری آلمان	۴۱
ابن خلدون	۲۶	امپراتوری اتریش-مجارستان	۴۲
ابوبکر	۲۶	امپراتوری اسپانیا	۴۲
ابوطالب	۲۷	امپراتوری ایبکا	۴۲
اتاق های بازرگانی آمریکا	۲۷	امپراتوری بیزانس	۴۳
اتحادیه آفریقا	۲۷	امپراتوری پرتغال	۴۳
اتحادیه اروپا	۲۸	امپراتوری خمر	۴۳
اتحادیه کشورهای عرب	۲۸	امپراتوری روم	۴۴
ادویه	۲۸	امپراتوری روم شرقی	۴۴
ادیان ابراهیمی	۲۹	امپراتوری ژاپن	۴۴
ادیان بومی آمریکا	۲۹	امپراتوری سنغای	۴۵
ادیان سنتی چینی	۲۹	امپراتوری شوروی	۴۵
اردشیر بابکان	۳۰	امپراتوری عثمانی	۴۵
ارسطو	۳۰	امپراتوری فرانسه	۴۶
اروپا	۳۰	امپراتوری کوشان	۴۶
اروپامحوری	۳۱	امپراتوری مغول	۴۶
اروپای شرقی	۳۱	امپراتوری هلند	۴۷
اسب	۳۱	امپریالیسم	۴۷
استالین (ژوزف)	۳۲	امپریالیسم آمریکا	۴۷
استرالیا	۳۲	امویان	۴۸
استعمار	۳۲	اندیشه سیاسی	۴۸
استعمارزدایی	۳۳	انرژی	۴۸
اسطوره های آفریش	۳۳	انرژی آبی	۴۹
اسکندر کبیر	۳۳	انرژی اتمی	۴۹
اسلام	۳۴	انرژی باد	۴۹
اسلام در آمریکا	۳۴	انسان شناسی	۵۰

انقراض.....	۵۰	بیماری‌ها.....	۶۶
انقلاب آمریکا.....	۵۰	بیماری‌های حیوانات.....	۶۶
انقلاب ایران.....	۵۱	بیماری‌های گیاهی.....	۶۷
انقلاب روسیه.....	۵۱	پادشاهی اوان.....	۶۷
انقلاب سبز.....	۵۱	پارچه.....	۶۷
انقلاب صنعتی.....	۵۲	پارس‌ها.....	۶۸
انقلاب علمی.....	۵۲	پان آفریقائیسیم.....	۶۸
انقلاب فرانسه.....	۵۲	پترکیبر.....	۶۸
انقلاب کوبا.....	۵۳	پرسلان.....	۶۹
انقلاب مشروطه ایران.....	۵۳	پروتستانیسیم.....	۶۹
انقلاب مکزیک.....	۵۳	پرهیز از خشونت.....	۶۹
انقلاب هائیتی.....	۵۴	پسا استعماری.....	۷۰
انوشیروان دادگر.....	۵۴	پست‌مدرنیسم.....	۷۰
اور.....	۵۴	پلاستیک‌ها.....	۷۰
اوراسیا.....	۵۵	پنتاکوستالیسم.....	۷۱
اوربان دوم.....	۵۵	پولو (مارکو).....	۷۱
اورنگ زیب.....	۵۵	پیشدادیان.....	۷۱
اوقات فراغت.....	۵۶	پیمان بریان-کلوگ.....	۷۲
اوگاریت.....	۵۶	پیمان ورسای.....	۷۲
اهل سنت.....	۵۶	پیمان ورشو.....	۷۲
اهل شیعه.....	۵۷	تاریخ تطبیقی.....	۷۳
اهلی کردن گیاهان و حیوانات.....	۵۷	تاریخچه نگارش.....	۷۳
ایالات متحده آمریکا.....	۵۷	تاریخ دریانوردی.....	۷۳
ایدز.....	۵۷	تاریخ شفاهی.....	۷۴
ایران بزرگ.....	۵۸	تاریخ طبری.....	۷۴
ایران پس از اسلام.....	۵۸	ناکتیک‌ها و راهبرد نظامی.....	۷۴
ایلخانیان.....	۵۹	تایتسگ.....	۷۵
ایترنیت.....	۵۹	تجارت.....	۷۵
ایششتین (آبرت).....	۵۹	تجارت.....	۷۵
ئی چینگ.....	۶۰	تروریسم.....	۷۶
بابل.....	۶۰	تغییر اقلیم.....	۷۶
باستان‌شناسی.....	۶۰	تغییرات زمین.....	۷۶
باغبانی.....	۶۱	تلفیق‌گرایی دینی.....	۷۷
باندها، قبایل، فرمانده سالاری و دولت‌ها.....	۶۱	تلگراف و تلفن.....	۷۷
برق.....	۶۱	تلویزیون.....	۷۷
بلال.....	۶۲	تمدن اورارتو.....	۷۸
بلوک‌های جهان؛ اول، دوم، سوم و چهارم.....	۶۲	تمدن، بربریت و توحش.....	۷۸
بنیادگرایی مذهبی.....	۶۲	تمدن تپه سیلک.....	۷۸
بنین.....	۶۳	تمدن تپه گیان.....	۷۹
بودا.....	۶۳	تمدن جیرفت.....	۷۹
بولیوار (سیمون).....	۶۳	تمدن دره سند و هاراپا.....	۷۹
بوم‌شناسی فرهنگی.....	۶۴	تمدن سومریان.....	۸۰
بومیان استرالیا.....	۶۴	تمدن عیلام.....	۸۰
بوییان.....	۶۴	تمدن مائانیان.....	۸۰
بهائیت.....	۶۵	تمدن می‌سی‌سی‌پی.....	۸۱
بهداشت.....	۶۵	تتباکو.....	۸۱
بیابان‌ها.....	۶۵	تش‌زدایی.....	۸۱
بیابانی شدن.....	۶۶	توتو (دزموند).....	۸۲

توسعه اروپا	۸۲	حقوق بشر	۹۸
توسیدید	۸۲	حقوق بین الملل	۹۸
تهامه	۸۳	حقوق مدنی	۹۹
تیر و کمان	۸۳	حمل و نقل	۹۹
تیمور گورکانی	۸۳	حمورابی	۹۹
تیموریان	۸۴	حنیف	۱۰۰
جاده ابریشم	۸۴	خدیجه	۱۰۰
جامعه شکارچی-گردآورنده	۸۴	خشایارشا	۱۰۰
جامعه‌شناسی	۸۵	خلافت عباسیان	۱۰۱
جامعه ملل	۸۵	خلافت عرب	۱۰۱
جبرئیل	۸۵	خلفای راشدین	۱۰۱
جزایر	۸۶	خمینی (روح الله) (ره)	۱۰۲
جشنواره	۸۶	خوارزمشاهیان	۱۰۲
جفرسون (توماس)	۸۶	خودرو	۱۰۲
جمعیت و محیط زیست	۸۷	خویشاوندی	۱۰۳
جمهوری اسلامی	۸۷	دادوستد پایاپای	۱۰۳
جمهوری خلق چین	۸۷	داروهای روان گردان	۱۰۳
جنبش بابیه	۸۸	داروین (چارلز)	۱۰۴
جنبش تنباکو	۸۸	داریوش بزرگ	۱۰۴
جنبش‌های اتحادیه کارگری	۸۸	دانشگاه	۱۰۴
جنبش‌های حق رأی زنان	۸۹	دانه غلات	۱۰۵
جنبش‌های زیست محیطی	۹۰	داوینچی (لئوناردو)	۱۰۵
جنگ ایران و عراق	۹۰	درخت	۱۰۵
جنگ جهانی اول	۹۰	د یاهو اقیانوس‌ها	۱۰۶
جنگ جهانی دوم	۹۰	در دریایی	۱۰۶
جنگ دریایی	۹۰	دکارت (رنه)	۱۰۶
جنگ سرد	۹۱	دموکراسی	۱۰۷
جنگل آمازون	۹۱	دوبوآ (ویلیام)	۱۰۷
جنگل زدایی	۹۱	دوران مدرن	۱۰۷
جنگ‌های صلیبی	۹۲	دوره بندی	۱۰۸
جنگ هوایی	۹۲	دوره میان دو جنگ	۱۰۸
جنوبگان	۹۲	دو گاما (واسکو)	۱۰۸
جوامع دور از وطن	۹۳	دولت - ملت	۱۰۹
جوامع عشایری و روستایی	۹۳	دیپلماسی	۱۰۹
جو یوان جانگ	۹۳	دیرین مردم‌شناسی	۱۰۹
جهان اسلام	۹۴	دین زرتشتی	۱۱۰
چاپ	۹۴	دیوان بین المللی دادگستری	۱۱۰
چای	۹۴	دیوان کیفری بین المللی	۱۱۰
چرچیل (وینستون)	۹۵	ذخیره و بازیابی اطلاعات	۱۱۱
چرخه کسب و کار	۹۵	رادیو	۱۱۱
چرخه‌های اقتصادی	۹۵	رامسس دوم	۱۱۱
چنگ هه	۹۶	راه آهن	۱۱۲
چنگیز خان	۹۶	راه‌ها	۱۱۲
چه گوآرا	۹۶	رایانه	۱۱۲
چین شی هوانگ	۹۷	رسانه گروهی	۱۱۳
حیشه	۹۷	رشد اقتصادی	۱۱۳
حتشپسوت	۹۷	رشد جمعیت	۱۱۳
حجاز	۹۸	رضا شاه	۱۱۴

۱۳۰	سیک	۱۱۴	رنسانس
۱۳۱	شاپور دوم	۱۱۴	رودها
۱۳۱	شاپور یکم	۱۱۵	روزنامه
۱۳۱	شارلمانی	۱۱۵	روزولت (التور)
۱۳۲	شام	۱۱۵	روزولت (فرانکلین دلانو)
۱۳۲	شاه اسماعیل یکم	۱۱۶	روستا
۱۳۲	شاه عباس یکم	۱۱۶	روشنگری
۱۳۳	شاهنشاهی ایران	۱۱۶	روغن
۱۳۳	شترها	۱۱۷	ریاضیات
۱۳۳	شرق شناسی	۱۱۷	زبان
۱۳۴	شرکت چندملیتی	۱۱۷	زبان اسپرانتو
۱۳۴	شکر	۱۱۸	زبیر (عبد الله بن)
۱۳۴	شمسیسم	۱۱۸	زغال سنگ
۱۳۵	شورش تایپینگ	۱۱۸	زکریای رازی
۱۳۵	شهر سوخته	۱۱۹	زمین لرزه
۱۳۵	شهرنشینی	۱۱۹	زندیان
۱۳۶	شهروندی	۱۱۹	زن سالاری و مردسالاری
۱۳۶	شهرها	۱۲۰	زیارت
۱۳۶	شیتو	۱۲۰	زیاریان
۱۳۷	صحابه	۱۲۰	زیمبابوه بزرگ
۱۳۷	صفاریان	۱۲۱	ژاندارک
۱۳۷	صفویان	۱۲۱	ژنتیک
۱۳۸	صلاح الدین ایوبی	۱۲۱	ژوستینین یکم
۱۳۸	صلح	۱۲۱	سازمان ملل متحد
۱۳۸	صلح سازی	۱۲۲	سازمان های بین المللی
۱۳۹	صمغ عربی		ساسانیان
۱۳۹	صحنه رنسیسم	۱۲۳	سد نفوذ
۱۳۹	داهر زیمینین	۱۲۳	سرمایه داری
۱۴۰	نهریان	۱۲۳	سزار (ژولیوس)
۱۴۰	طبقه های زبان	۱۲۴	سقراط
۱۴۰	طلا	۱۲۴	سقیفه بنی ساعده
۱۴۱	عثمان	۱۲۴	سلاح گرم
۱۴۱	عثمان یکم	۱۲۵	سلت ها
۱۴۱	عرفان	۱۲۵	سلجوقیان
۱۴۲	عصر یخبندان	۱۲۵	سلسله پهلوی
۱۴۲	عضدالدوله	۱۲۶	سلطان سنجر
۱۴۲	علی بن ابی طالب	۱۲۶	سلطان محمود غزنوی
۱۴۳	عمادالدوله علی	۱۲۶	سلطنت دهلی
۱۴۳	عمار	۱۲۷	سلوکوس یکم
۱۴۳	عمر	۱۲۷	سلوکیان
۱۴۴	عمر بن عبدالعزیز	۱۲۷	سلیمان یکم
۱۴۴	عیسی (ع)	۱۲۸	سمیه
۱۴۴	غدير خم	۱۲۸	سنت پل
۱۴۵	غذا	۱۲۸	سنگور (لئوپولد)
۱۴۵	غزنویان	۱۲۹	سوریه
۱۴۵	فاشیسم	۱۲۹	سومر
۱۴۶	فتودالیسم	۱۲۹	سون یات سن
۱۴۶	فتوحات مسلمانان	۱۳۰	سیب زمینی
۱۴۶	فرسایش	۱۳۰	سیب زمینی شیرین

عناوین	شماره صفحه	عناوین	شماره صفحه
فرهنگ	۱۴۷	کینین	۱۶۳
فضانوردی	۱۴۷	کیهان‌شناسی	۱۶۳
فلات ایران	۱۴۷	کیومرث	۱۶۴
فلسفه جدید	۱۴۸	گاز طبیعی	۱۶۴
فلسفه روم و یونان باستان	۱۴۸	گالیه (گالیتو)	۱۶۴
فلسفه شرق	۱۴۸	گاندی (ماهاتما)	۱۶۵
فمینیسم	۱۴۹	گاواهن	۱۶۵
فناوری	۱۴۹	گردشگری	۱۶۵
قابوس بن وشمگیر	۱۴۹	گنه گنه	۱۶۶
قاجاریان	۱۵۰	گورکانیان	۱۶۶
قاره آمریکا	۱۵۰	لائوتسه	۱۶۶
قانون طبیعی	۱۵۰	لاک (جان)	۱۶۷
قبایل عرب	۱۵۱	لباس و لباس محلی	۱۶۷
قحطی	۱۵۱	لنین (ولادیمیر ایلیچ)	۱۶۷
قریش	۱۵۱	لوتر (مارتین)	۱۶۸
قفقاز	۱۵۲	لیبرالیزم	۱۶۸
قوم‌مداری	۱۵۲	لینکلن (آبراهام)	۱۶۸
قومیت	۱۵۲	مائو تسه تونگ	۱۶۹
قهوه	۱۵۳	ماددیاکو (هووخستره)	۱۶۹
کانوچو	۱۵۳	مادها	۱۶۹
کاپیتولاسیون	۱۵۳	مارکس (کارل)	۱۷۰
کاترین کبیر	۱۵۱	مارکسیسم	۱۷۰
کارل پنجم	۱۵۴	ماژلان (فردیناند)	۱۷۰
کاروان	۱۵۴	مایاوی (انیکولو)	۱۷۱
کاسی‌ها	۱۵۵	مات	۱۷۱
کاغذ	۱۵۵	مئوس (توماس رابرت)	۱۷۱
کتابخانه‌ها	۱۵۵	مالی	۱۷۲
کره	۱۵۶	مانسا مور	۱۷۲
کریم‌خان زند	۱۵۶	مانیوک	۱۷۲
کعبه	۱۵۶	ماوراءالنهر	۱۷۳
کلده	۱۵۷	مبادله کلمبی	۱۷۳
کلمب (کریستف)	۱۵۷	متالورژی	۱۷۳
کمپانی هند شرقی بریتانیا	۱۵۷	محمد بن موسی خوارزمی	۱۷۴
کمپانی هند شرقی هلند	۱۵۸	محمد خوارزمشاه	۱۷۴
کمونیزم و سوسیالیسم	۱۵۸	محمد دوم	۱۷۴
کمیترون	۱۵۸	محمد (ص)	۱۷۵
کنستانتین بزرگ	۱۵۹	مختار ثقفی	۱۷۵
کنفرانس برلین	۱۵۹	مدیریت پسماند	۱۷۵
کنفوسیوس	۱۵۹	مذهب‌های آفریقا	۱۷۶
کنفوسیوس‌گرایی	۱۶۰	مذهب‌های هند	۱۷۶
کنگره وین	۱۶۰	مرداویج	۱۷۶
کنگو	۱۶۰	مردمان بومی	۱۷۷
کنیاتا (جومو)	۱۶۱	مردم گیاه‌شناسی	۱۷۷
کودکی	۱۶۱	مرکانتیلیسم	۱۷۷
کوروش بزرگ	۱۶۱	مروانیان	۱۷۸
کوه	۱۶۲	مرواه	۱۷۸
کیانیان	۱۶۲	مسیحی ارتدکس	۱۷۸
کیما	۱۶۲	مصر	۱۷۹
کینگ (مارتین لوتر)	۱۶۳	مصرف‌گرایی	۱۷۹